Ч. 42. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 14. жовтня 1928. Рік XXX.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., вчетвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

Рух у політиці.

(Лист з Варшави).

Маршалок Пілсудський повернув із літнього випочинку з Румунії і з його поворотом скінчилася остаточно вакаційна тишина у польському політичному життю. Бо хоча марш. Пілсудський уже не є формальним головою уряду, але всетаки всім відомо, що він, творець перевороту перед двома роками, є після перевороту все головною і кермуючою особою у державному правлінні. Не диво, що зараз з його приїздом до Варшави розпочалися довгі ради й наради з ріжними міністрами та політиками. У цих нарадах діло йде передусім про остаточне складення **військового буджету** (обрахунку прибутків і видатків на військові цілі) на р. 1928/9, бо цього місяця треба вже зложити готовий проєкт цілого державного буджету на руки маршалка сойму, а військове міністерство займає у буджеті Польщі найбільшу позицію (поверх одної третини всіх державних видатків).

Згідно з конституцією сойм має бути скликаний найдалі на пять місяців перед початком буджетового року, а що буджетовий рік Польщі починається 1. квітня, то до дня 31. жовтня ц. р. має вийти розпорядок президента про **скликання сойму.** Після того маршалок сойму визначить невдовзі перше засідання.

Перед новим відкриттям сойму насувається питання: над чим ітимуть наради й які вони мають вигляди на успіх? Очевидно, що найважнішою справою буде знову **ухвалення державного буджету** (прибутків і видатків) на слідуючий рік. Тому, що у Польщі розпочалася уже **господарська скрута** (біда) головно наслідком величезного торговельного недобору (дефіциту), цьогорічні дебати над урядовим проєктом буджету будуть певне дуже палкі, бо посли будуть критикувати господарську політику уряду та взагалі цілу державну господарку. Однак поруч із буджетом ще інші справи станути на чергу нарад. До них належить передусім **ревізія** (перегляд і зміна) **конституції,** про яку ми широко писали в попередньому числі „Свободи“. Крім цього уряд певне знову зголосить **нові податки,** які на весну сойм відкинув (із них найболючіша справа, це проєктований податок від господарських будинків). Вирине також дуже важна справа **законів про самоврядування** та й усі законопроєкти, зголошувані у виді „внесків“ ріжними посольськими клюбами. Український Клюб зголосив уже внески в справі шкільництва та зголосить у справах господарських.

Кожна з тих справ може бути рішена тільки тоді, коли найде у соймі більшість (зміна конституції вимагає аж трьох пятих голосів більшости та щонайменше 222 послів присутніх; всі інші справи — звичайну більшість голосуючих). У кожному парляменті згори є певна більшість, яка підтримує уряд та яка інколи входить у „компроміси“ (порозуміння) з меншістю або т. зв. опозицією. Коли, буває, опозиція побідить, тоді приходить зміна уряду, міністрами стають довірені люде нової парляментської більшости і зміняється лише уклад парляментських сил. Тимчасом у нинішньому польському соймі нема **жадної** відомої більшости, себто нема жадного порозуміння поміж соймовими клюбами: кожна справа находить собі щораз інших прихильників і щораз інших противників. Тому теж ніколи не відомо, яка справа перейде, а яка провалиться, бо завжди є можливі всілякі несподіванки при голосуванню. Очевидно, що для уряду це дуже **невигідно.** Бо хоча уряд ніби то „виграв вибори“ і перевів аж 122 своїх послів (у попередньому соймі було їх всьогонавсього 4!), всетаки урядовий соймовий „безпартійний бльок“ завжди може бути переголосований і уряд завжди може потерпіти **в соймі невдачу.** Так було теж при виборі маршалка сойму, коли то провалилася кандидатура нинішнього голови ради міністрів пана Бартля, так було з упадком згаданих нових податкових проєктів, так було теж напр. зі справою української станиславівської ґімназії, яку оборонив Український Клюб. Правда, після невдачі в соймі теперішний уряд не потрібує іти до димісії, бо має за собою **силу.** Але всетаки це неприємна справа. Отож уряд нині нащупує ґрунт, чи не вдалосьби скласти якусь „більшість“, як не постійну, то бодай для певних згори намічених справ.

Маршалок сойму Дашинський хоче йти урядові на руку. Отже на 1. жовтня ц. р. він скликав до себе голов усіх соймових клюбів і довго говорив про потребу „облекшення собі“ парляментарної праці. Кожний клюб має сказати, які вже вніс та які збірається внести законопроєкти і на яких йому найбільше залежить. От і будуть підшукувати для поодиноких справ якусь більшість! Покищо про такі міжклюбові союзи ще голосно й не говориться, бо це дуже **трудна справа.** Але всетаки 16. ц. м. відбудеться у маршалка Дашинського продовження наради провідників соймових клюбів.

Зі справою **підтримання уряду** в деяких його законопроєктах тісно вяжеться відношення до уряду з боку так званої польської демократичної **лівиці.** Туди належать польські соціялісти „визволенці“ і „стронніцтво хлопське“. Вони разом рахують 129 голосів (послів) і тому разом з урядовим „Безпартійним Бльоком“ далиби вже в соймі більшість. Вони теж єдині, яких уряд може мати на увазі, бо ані польська „правиця“ ані тим паче „меншости“ (непольські посли) до такої урядової „більшости“ не годяться! Та в цьому й то лихо, що всі згадані три „ліві“ польські партії є **теж в опозиції** до уряду. Однак посеред тих партій уряд має одиниці, які є його великими приклонниками. Отож внутрі тих „опозиційних“ партій вічно кипить на ґрунті справи відношення до уряду. Протягом останніх десяти днів кожна з трьох названих партій мала наради своїх партійних управ. Усі три партії дальше рішили бути в опозиції. Але приклонники „згоди“ не покидають надії на побіду й у польських ґазетах усе ведеться завзяту дискусію на тему: піде польська „лівиця“ з „санацією“, чи не піде! Сам **премєр п. Бартель** є, видно, теж за „згодою“ з лівицею, бо ось оголосив свої погляди на зміну конституції і ці погляди такі, що вже не дуже хвилюють „лівицю“.

Словом: рух іде у польській політиці, тільки не знати, який нам із того буде хосен!

Виховуйте дітий в віднім дусі!

Найважнішою частиною кожного народу є його молодь. Від виховання молоді залежить його будуччина. Це розуміє кожна культурна нація і тому першим її завданням є дати відповідне виховання свойому молодому поколінню. До тої цілі служать школи, ріжні культурні та научні заведення і багато інших середників, на яких їй не збуває, особливо тоді, коли вона має свою власну державу, як ось Польща, Чехословаччина або Німеччина.

Інша річ у нас, де наше шкільництво ледви жиє, ведене нашими власними силами та здане на ласку і неласку польського уряду. А вже й мови нема про достаточну кількість інших виховних установ, орґанізацій і товариств, що спрялиби належному вихованні молоді. Однак головна недостача криється деінде.

Ніякі научні заведення не причиняються до корисного для народу виховання молоді, коли рівночасно батьки тої молоді не виховуватимуть її в дусі рідної національної традиції. Молодь, вихована виключно в школі, де вчать її лише читати, писати та загальних відомостей, а занедбувана вдома батьками, яких обовязком є запізнати її з рідною бувальщиною, та вщіпити в її серця любов відчини, така молодь ніколи не віддасть свойому народові правдивої прислуги.

Це доторкає головно сільської молоді та її батьків — селян і в першу чергу нас, українців. Це тимбільше, що коли інші, державні народи стараються вже на шкільній лавці передати своїй молоді свідомість рідної традиції, то нашій шкільній дітворі роблять навіть трудноші в улаштованню Шевченківських концертів.

Для неодного незрозумілим певно є, як виховувати дітей **в дусі рідної традиції.** Дуже просто: оповідати їм про подвиги наших предків, отвирати їм очі на нашу славну бувальщину. Треба впоювати в них переконання, хто ми є, кілько нас і чому ми звемось українцями, треба зробити їй все, що рідне, українське — тиким милим і дорогим, щоби вони були горді на свій рід, на свою велику вітчину. Школа, як би могла навіть, не заступить в тому батьків.

Певно, що тут треба самим батькам і матерям багато читати або принайменше почути багато від других. А це вже трудніша справа з огляду на те, що важка щоденна праця лишає дуже мало вільного часу. Але ми маємо ще інші джерела до цього, щоби виховувати наших дітей в дусі рідної традиції. Ті джерела, це наш власний досвід і особисті переживання підчас світової війни та визвольних змагань нашого народу перед десяти роками. Неодин із нас брав участь в цих війнах та майже кожного з нас заставила війна перемаширувати більший або менчий шмат рідної і нерідної землі та пізнати життя - буття наших земляків чи то на Закарпатській Україні, чи то понад Дніпром, чи навіть на тих недалеких землях, як Волинь, Полісся та Підляша, що опинилися разом із Східною Галичиною під пануванням Польщі. Все те дало нам змогу бачити, який великий нарід ми є, які в нас звичаї та обичаї та який просторий і цікавий край, що ми його заселюємо. З черги є нашим обовязком оповісти те все і нашим „найменшим“.

Найкраще надається до цього день вільний від праці, як ось неділя або якесь свято. Це буде подвійно корисним: в першій мірі ми сповнимо свій обовязок супроти наших дітей, в другійже і нам самим мило буде пригадати собі власні переживання, які є чей дорогі кожній людині. Бажаним булоби також перечитувати при такій нагоді твори Шевченка, Франка й інших письменників та лучити з перечитаним своє оповідання.

Зближаються довгі осінні, а далі зимові вечорі, а разом із ними більше свобідного часу. Ви будете трохи нудитись, а ваша дитина буде виучувати „єнзик ойчисти“. Подбайте, щоб і ви не нудилися і вона почула з батьківських уст дещо цікаве про своє рідне. Не зробите цього тепер, то пожалуєте тоді, коли вона буде цуратися вас і свого народу.

Не забувайте, що сказав славний україножер, колишній польський міністер освіти, Ґрабскі: „До 25 лят нє бендзє жадних українцуф альбо русінуф. Бендон самі поляци“. Одинокий спосіб на те, щоб недопустити до винародовлення своїх дітей, це: виховувати їх у дусі рідної традиції. К. Пр.

Що буде з церковними ґрунтами?

Дня 10. лютого 1925 р. заключила Польща з апостольською столицею в Римі договір, т. зв. конкордат, на основі котрого католицька церква в Польщі дістала широку самоуправу. Після арт. 24 цього конкордату апостольська столиця згодилася на парцеляцію церковних і парохіяльних ґрунтів, котрі польська держава може сама викупити від католицької церкви і сама їх розпарцелювати. Очевидно, що після конкордату підпадають під примус парцеляції також і ґрунти греко-католицької церкви і гр.-католицьких епископств, монастирів і парохій. Після згаданої постанови при кожній парохії може остати найбільше від 15 до 30 гектарів орної землі, бо ліси є вилучені з під парцеляції, при чім кожний епископ може задержати для себе найвище 180 гектарів, а так само таку саму скількість себто по 180 гектарів орної землі можуть задержати кожна капітула, кожний монастир, кожна духовна семинарія та кожна церковна фундація.

Цей конкордат обовязує в Польщі ще від 2. серпня 1925 р., але польська держава не видала досі виконавчого розпорядку, зокрема до артикулу 24 конкордату. У вересні цього року був я як член соймової комісії земельних реформ

у начальника правного виділу міністерства земельних реформ в Варшаві п. Пйотровського і цей на мій запит щодо виконання конкордату заявив мені, що польський уряд приготовляє тепер виконавчий розпорядок до арт. 24 конкордату і що за недалекий час тим самим розпічнеться парцеляція церковних і парохіяльних ґрунтів.

Про це знає церковна влада і тому станиславівський епископ Хомишин видав недавно розпорядок до парохів і завідателів парохій в станиславівській епархії, щоби безпроволочно приступили до парцеляції парохіяльних ґрунтів. Такий розпорядок мав він право видати на основі точки 9 арт. 24 конкордату, котрий постановляє, що епископи мають право зарядити і перевести парцеляцію церковних і парохіяльних ґрунтів і підписувати контракти купна продажі, а тільки доперва тоді, колиби епископи не перевели, або не хотіли перевести цеї парцеляції, сама польська держава переведе цю парцеляцію при помочи державного банку рільного і земельних урядів і очевидно може тоді продати ґрунти греко-католицьких церков і парохій тим, кому захоче, отже також і мазурам.

Епископ Хомишин зарядив, що при кожній парохії греко-католицькій в станиславівській епархії має остати 55 морґів. З решти ґрунту орного належить в кожній парохії виділити 5 морґів орного ґрунту для дяка, 2 морґи орного ґрунту для паламаря, 7 морґів орного ґрунту для церковної прислуги себто для дяків і паламарів в інших греко-католицьких парохіях станиславівської епархії, котрі власних ґрунтів не мають, або мають їх менше як 55 морґів. Ґрунт призначений для дяків і паламарів у власній парохії і для чужих парохій буде заінтабульований на епархіяльний фонд церковної прислуги греко-католицького епископства в Станиславові. Кромі цього кожна парохія, котра має більше як 69 морґів орної землі, має бути 5 морґів орної землі для дяківської школи і цей ґрунт себто цих 5 морґів має парох продати, а гроші передати епископови. Парохії, котрі мають менше як 55 морґів орного ґрунту, не дають нічого на парцеляцію, ані для церковної прислуги, але і самі не одержують нічого з инших парохій. Парцеляцію переводить сама церква без жадних комітетів церковних при помочі місцевих парохів або завідателя, а епископ підписує контракти купна продажі, котрі по затвердженні через окружний земельний уряд мають бути інтабульовані на новонабувців. Продаж церковного або парохіяльного ґрунту треба перевести через публичну ліцитацію і продати тому, що дасть найбільше. Продавати вільно тільки за доляри, при чому половину ціни купна продажі треба зложити відразу в готівці в долярах, а решту можна, оскільки згодиться парох або завідатель зглядно епископ, покрити доляровими векслями. Властиве посідання ґрунту може слідувати доперва по затвердженні контракту купна продажі через епископа. Як сказано, цілу повищу парцеляцію мається перевести в станиславівській епархії найпізнійше до половини грудня біжучого року.

Повищий розпорядок епископа Хомишина є дуже цінний особливо для церковної прислуґи, бо на основі цього розпорядку кожний дяк в парохії має одержати до ужиткования 5 морґів орного ґрунту, а кожний паламар в парохії 2 морґи орного ґрунту, чого досі не було і тому дяки і паламарі в неодних парохіях бідували, особливо такі, котрі не мали власного ґрунту.

Митрополит Шептицький не видав досі, а так само і перемиський епископ Коциловський, ніякого розпорядку щодо парцеляції церковних і парохіяльних ґрунтів. Знаю однак напевно, що і митрополит Шептицький у Льво.і та епископ Коциловський в Перемишлі видадуть у найблищому часі подібні розпорядки щодо парцеляції церковних і парохіяльних ґрунтів, як це вже зробив недавно станиславівський епископ Хомишин і що вони також подбають про забезпечення церковної прислуги.

Важне для нас з українсько-народнього боку тільки одно, а іменно, щоби церковне і парохіяльне поле наших церков і парохій набули наші люде, бо колиби вони цього не зробили, то заходить небезпека, що польська держава продасть опісля це поле мазурам.

Вкінці для виясненн подаю, що всі гроші, які будуть зложені з продажі церковних і парохіяльних ґрунтів, навіть і тоді, коли продаж переведе держава, мають бути зложені до рук епископа в даній епархії, а у львівській архіепархії до рук митрополита і ці гроші творять залізний капітал, котрого відсотки мають іти на потреби церкви і удержання духовенства та церковної прислуги.

Справою парцеляції церковних і парохіяльних ґрунтів повинні заінтересуватися наші селяне і користаючи з нагоди, повинні набути цю землю для себе.

Тернопіль, дня 4. жовтня 1928 р.

Адвокат д-р Степан Баран
посол до сойму.

Для „Рідної Школи“.

Український Народе!
Спіши під прапор „Рідної Школи“!

Бо рідна школа — це основа життя та розвитку народу, вона мостить шлях до кращої долі. А чужа школа і чужинець-учитель поведе нарід до руїни і нещастя — каже справедливо німецький учений Ферстер. Річ ясна: бо в чиїх руках школа — в того руках і майбутність народу.

Польща застала на західньо-українській землі 3.662 українські народні школи. З того по даним урядової польської статистики остало в 1927/8 році ледви 774 т. зв. українських шкіл, а решту біля 3.000 українських державних шкіл перемінено на польські і т. зв. утраквістичні (двомовні) — на ділі так само польські.

Українське учительство частинно усунено з посад, частинно попереношувано на польські области, а по українських землях понастановлювано чужих учителів. Українських учительських кандидатів не приймається до служби.

Тому „Рідна Школа“ веде боротьбу за відзискання страчених українських державних шкіл, за створення усіх типів українських шкіл відповідно до числа і потреб української нації та за українське учительство.

„Рідна Школа“ удержує громадським коштом 45 народніх шкіл, 10 ґімназій, 5 учит. семинарій, 23 захоронки й діточі садки, 8 фахових шкіл, 4 постійні реміснячі курси, 7 бурс; уладжує ріжнородні курси фахові й освітні для неграмотних і українознавства. З усіх тих рідношкільних установ користає понад 10.000 дітей, з того понад 9.000 самих селянських і робітничих дітей. Отже „Р. Школа“ служить майже виключно селянам і робітникам. В „Рідній Школі“ є занятих 550 учителів.

Крім того „Рідна Школа“ видає шкільні книжки з ділянки українознавства як: підручники і оповідання з історії і ґеоґрафії України та літературні твори, — ріжні повісти і видавництва для дітей, старших і т. п.

Зроблено дуже богато. Одначе все те, це тільки дрібна частинка того, що муситься зробити, щоби заспокоїти найконечніщі потреби українського народу.

На удержання істнуючих шкіл і виховних установ „Рідної Школи“ та на їх розбудову мусять постійно складати зорґанізовано всі українці, бож ніхто нам не поможе, як самі собі не поможемо. Приняті правила складок є такі:

1) Кружки „Рідної Школи“. В кожній громаді, де живуть українці, заснувати діяльний Кружок „Рідної Школи“. Інформації, статути і готові подання пересилає на бажання даром Головна Управа „Рідної Школи“ у Львові, Ринок ч. 10.

2) Поголовне членство. Кожний українець і кожна українка, кожна читальня, церковне брацтво, кооператива, „Луг“, „Сокіл“, молочарня, філія „Сільського Господаря“ і взагалі кожна українська орґанізація мусить стати членом „Рідної Школи“. Річна членська вкладка виносить 2 до 10 зол., а для незаможних селян і робітників тільки 1 зол.

3. Кожна Українська Громадська Рада повинна вставити у щорічний громадський бюджет по можности як найвищу суму на цілі „Рідної Школи“, зглядно на її установи як захоронки, діточі садки, бурси і т. п., та допильнувати, щоби та позиція була Повітовою Радою затверджена.

4. Оподаткування на „Рідну Школу“. Всі члени (також товариства і кооперативи) дають кожного місяця 1 процент добровільного датку на „Рідну Школу“ від своїх брутто доходів.

5. Масові загальні збірки на „Рідну Школу“ з нагоди „коляди“ і „писанки“ від хати до хати, т. зв. осіння збірка в натураліях та збірки в неділі і свята по церквах чи під церквами.

6. Принагідні збірки і датки на „Р. Школу“ з нагоди родинних, церковних торжеств, ювилейних обходів, забав, товариських сходин і т. п.

7. Прилюдні видовища на дохід „Рідної Школи“ (концерти, театральні вистави, руханкові вправи, фестини, забави, чайні вечері і т. п.), а зі всіх інших видовищ (без огляду на яку ціль) частину призначувати на „Рідну Школу“.

8. Частину ощадностей від некурення і непиття алькоголю складати постійно на „Рідну Школу“.

Пушку на „Рідну Школу“ уміщувати в публичних льокалях, склепах, товариствах, кооперативах, банках, канцеляріях і т. п., а також у приватних домах.

10. Записи, даровизни, спадщини і т. п. призначувати на „Рідну Школу“.

11. Всякі інші джерела і приходи призначувати на „Рідну Школу“, при чому розвинути як найбільшу особисту ініціятиву на місцях.

Чи все це так тяжко виконати? — Ні! Треба тільки витрівалости, почуття обовязку і незломної віри у живучість нації!

Чи чужа школа і чужий учитель виховає нам дітвору й молодь, що горнулась би до наших товариств, кооператив і орґанізацій? — Ні! Це зробить тільки „Рідна Школа“, це зроблять рідношкільні установи і рідний учитель!

Тому „Рідна Школа“ є безперечно найважнішою установою в добі сучасного лихоліття, бо вона є основою всіх культурних і матеріяльних цінностей.

Головна Управа „Рідної Школи“

Ілля Кокорудз вр. голова. **Теод. Мартинець** вр. секретар.

Куди йдуть податкові гроші?

На армію непродуктивних людий.

Міністерство скарбу видає що місяця статистичний звіт, з якого найкраще пізнати розтратну державну господарку Польщі. В місяци квітни 1924. р. видатки на адміністраційних урядовців виносили 97 міл. 800 тис. зол. За рік вони виносили в тім самім місяци поверх 150 міл. опісля побільшувались з року на рік, а в квітни ц. р. виносили вже 212 міліонів. Значить, на протязі чотирох літ зросли 2 і пів раза. А треба зазначити, що сюди не вчислені урядовці державних підприємців (нпр. залізниць) і ріжних монополів.

Видатки на емеритури, то значить, на пенсії для вислужених передчасно урядовців, виносили в квітни 1924. р. поверх 2 міліони зол. З року на рік вони подвоювались, а в 1927. р. потроїлись, так що в квітни ц. р. виносили близько 16 міліонів зол. Отже на протязі чотирох років видатки на вислуженину зросли поверх 7 разів!

Гадавби хтось, що в Польщі урядовці стають передчасно старцями, нездібними до праці. На ділі так не є. Пенсіоністи в Польщі це переважно люди в силі віку, зредуковані (звільнені) з посад з політичних причин. Уряд позбувся їх тому, що вони не є польської народности або є сторонниками партій, неприхильних урядови, а на їх місце приняв урядовців „своїх“.

Подібно діється з інвалідськими рентами і пенсіями за ордери. За чотири роки із суми 3-міліонів ці видатки зросли на 20 міліонів 800 тисяч зол.! Зна-

СИН ІЗ МІСТА.

(Конець).

Колиб хтонебудь спитав його на дорозі до двора, за чим він там іде, він не вмівби мабуть дати відповіди. Тепер бачив, що іншої розвязки не могло бути. До його хлопської натури промовила дійсність і він не опирався. Як опиратись? Жадати більших „аліментів“? Він знав, що таке жадання не довелоб ні до чого. Добре, що й це обіцяв дати. Подати його в суд? А три морґи двірського ґрунту, що їх держав Мигаль в аренді, а тих кілька кусників власного поля, що розкинені серед панських ланів, як дрібні пташини серед пажерливого гайвороння? А фірманка в дворі й праця синів і дочок, а разом із тим латання тих усіх дір, що їх так багато в кожному господарстві, невжеж булоби це все можливе тоді?

Ні! Ліпше погодитися з долею та полишити справу в супокою.

Вернувсяби в хату старий спокій та лад, колиб не Андрій.

Від Насті, що перед ним не таїлася так, як перед батьком, знав він багато більше про її „гріх“. Андрієве серце кипіло люттю та обуренням. Він настоював, щоби батько подав дідичевого сина в суд. Але натура старого Мигаля, який вже раз погодився з мирним полагодженням справи, противилася. Тимбільше, що по його думці входило тут у гру добро цілої родини.

Андрій здійняв сварку. Не було дня, щоби між Андрієм і батьком не було словної перепалки. Дійшло до того, що по одній бурливійшій як звичайно сварці Андій покинув батьківську хату. Через декілька днів не показувався дома, ночуючи у свояків. Він рішив так довго не вертати домів, доки старий Мигаль не подасть зводника в суд.

— Я не можу перебувати в хаті батька, що задля маєтку горгує доброю славою родини — переказував через рідню.

Закид Андрія був слушний. По цілому селі пішла вже чутка, як Мигаль полагодив справу з паном Франком.

— Це міг зробити бідняк Процюк, але не такий поважний та маєтний ґазда як Мигаль — говорили скрізь.

Мигаль чув це й не міг непризнати слушности людям. Він склонювався вже навіть подати справу на судову дорогу й повідомив про це Андрія.

Врадуваний вернув Андрій до дому і погодився з батьком.

Однак як прийшов день, коли старий Мигаль за порадою сина мав вибратися до адвоката, відійшла його знову охота позивати пана Франка в суд. Думка про адвокатські кошти, судові „терміни“ і втрату господарського часу, гнів дідича і безсумнівні шикани двора на випадок позву причинилися до цього, що він відкладав відізд до міста з дня на день, а далі зовсім перестав про позов думати.

III.

Тимчасом Андрій відіхав до школи.

„Клопіт“ із ним почався знову, коли він приїхав на різдвяні ферії.

Настя була вже матірю. (У неї була донечка.

На другий чи третій день по святах, що випали цього року невесело й понуро, коли Андрій та Настя з дитиною на руках сиділи біля вікна в самітній хаті, заїхали перед ворота двірські сани. Настя догадалася, що це мабуть привезли її „аліменти“. Вона попрохала Андрія вийти.

Андрій вийшов. Його лице горіло соромом. Різко й образливо велів він візникові їхати геть сперед хати. Цей послухав, щезаючи за хвилину там, звідки приїхав.

Коли брат вернув у хату, Настя не допитувалася. Довгий та допитливий погляд Андрія (здавалося, він питає в сестри, чи добре зробив), сказав їй усе. Впрочім і так бачила крізь вікно. В неї була лише неясна турбота про те, як прийме цей новий і нежданний крок Андрія батько.

Старий Мигаль був тоді в лісі, де рубав зі синами дрова. Вернувшись в село, він довідався від людей про поступок Андрія, ще заки доїхав до хати.

Але на диво він не знимав у хаті бучі. Лише загрозив Андрієві, що перестане його удержувати в місті, коли він буде далі „дуріти та встрявати в не свої справи“.

Проте Андрій був не менш упертий. Він постановив за всяку ціну зустрінутися з паном Франком десь осторонь від людей та заявити рішучо, а як буде треба, то й попросити, щоби не присилав „аліментів“ та не обезсоромлював родини.

До двора він не хотів іти, бо не знав, чи його пустять. Сподівався теж, що на вільному полі або в лісі, куди заходив нераз пан Франек на прохід, цей останній буде менче свобідно та самопевно почуватися, чим у себе в дворі.

Андрій почав слідкувати за дідичевим сином. Нагода до зустрічі найшлася.

Доглянувши раз пана Франка на проході в лісі, він приступив і представившися, завів розмову.

Подразнений голос і палка мова Андрія викликали не менше поденервування в пана Франка. Вивязалася словна перепалка, а далі й гостра сварка. Андрій вже не здержувався й рубав просто, по хлопськи так, як звикли були рубати його батько й діди, коли правувалися за межу або власну кривду.

Коли врешті пан Франек відізвався до нього образливими словами: „Ти кабане єден“, Андрій спалахнув від люти, замахнувся затисненим пястуком і тарахнув противника з усієї сили в лице.

Удар був сильний, бо швидко лице пана Франка обіллялося кровю, а він сам захитався. Проте за хвилину показався в його руці новий, лискучий револьвер, витягнутий негайно з кишені. Захлипуючися від обурення, скричав: „Ґінь, хаме єден“ і намірився в Андрія.

Та Андрій добре уважав. Підскочивши нагло мов рись, він з усієї сили підбив противникові руку, саме тоді, як розлягався вже стріл. Убийча зброя вилетіла далеко з підбитої руки. Почалось

чить, видатки на інвалідські ренти зросли всемеро.

Розуміється, що всі ті видатки покриває держава з податків, на які складається переважно жервавиця широких трудових мас. На школи, на піднесення рільництва, на дешеві кредити гроший нема, але є грубі міліони на армію передчасно спенсіонованих урядовців, що нічого не роблять і живуть коштом робучих мас. Як так дальше піде, то податкова шруба задусить нещасних податників.

Чим воюють сельроби?

ВІЧЕ ПОС. ХАМА В БРОДАХ.

На день 21. серпня ц. р. заповів сельробівський посол Хам повітове віче під голим небом в Бродах. З великої хмари був малий дощ, бо на вічу зібралося разом з поліцією всего 61 осіб, з того богато цікавих націоналістів, які прийшли подивитися на сельробівську шопку. Тому, що на дворі не було до кого говорити, затягнув посол Хам своїх слухачів до місцевої професийної спілки і там отворив віче, на якім воював проти УНДО-я, між іншим такими арґументами, що посол УНДО д-р Дмитро Левицький заявив кореспондентам заграничних часописів, що на випадок війни Польщі з большевиками він дасть сорок тисяч стрільців проти большевиків по стороні Польщі. Такі і тим подібні нісенітниці, звернені проти партії Обєднання і діяльности українських послів, не могли зєднати довіря для пос. Хама навіть серед жорстки прихильників, які були на салі. Ніхто не оплескував „правдомовної“ промови, а сам Хам, побачивши ворожий настрій, не допустив нікого до голосу і зараз розвязав віче. Брехнею, пане после, світ перейдеш, але не вернеш... Запамятайте собі цю пословицю!

Грошева скрута.

Всюди векслі, рати і високий процент.

В господарському життю Польщі дається щораз більше відчувати недостача готівки або так звана грошева скрута. Як видно із звітів Банку Польського, уряд друкує щораз більше гроший, але в господарському життю їх не видати, бо ті гроші йдуть переважно на закупно чужих гроший, якими платиться за спроваджені заграничні товари. Наслідок такий, що фабриканти не мають чим платити робітникам, хоч мають векслі на великі суми. Купці платять за товар векслями і самі мусять продавати товар на рати, бо населення не має гроший. Отже не мають гроший широкі трудові маси, не має купець і не має фабрикант. Всі виставляють векслі.

Від такої скрути гріш дорожіє, то значить, що процент при приватних позичках є дуже високий. Платиться грубий процент на місяці, тижні а навіть дні. Про село нема навіть що говорити. Тут населення від давна терпить катастрофальний брак готівки, а лихва доходить до страшних розмірів.

В орґанізації сила.

Металеві товари дорожіють.

В Польщі є коло сто більших і менших фабрик, що відливають металеві вироби. Доси ті фабрики вели між собою конкуренцію і тому ціни металевих виробів не дуже йшли в гору. Тепер ті фабрики творять синдикат або союз, що має встановляти однакові ціни для всіх фабрик. Наслідок є такий, що металеві відливні вироби подорожіють 10 до 20 процент.

Фабрика гуфналів, що не має конкурента, заповідає підвишку 5 зол. на скриньці гуфналів. Ціни заліза і бляхи мають підскочити о 5 до 10 прц., бо і тут прийшло доо порозуміння між фабрикантами.

І виходить таке, про що ми вже нераз писали: рільні продукти тапіють, а промислові вироби дорожіють. Фабриканти лучаться в орґанізації і входять в порозуміння щодо цін своїх виробів, а наші рільники працюють і продають одинцем, орґанізації не знають і ціни на їх продукти встановляє хто інший, але ціни корисні для споживачів, а не продуцентів.

Невже поправа?

БЕЗРОБІТТЯ В ПОЛЬЩІ.

Польські ґазети, що підхліблюються теперішному урядови, тішаться, що число безробітних по містах зmaліло останнього року понизше 100 тисяч. То малоби значити, що господарське положення держави поправилося.

На ділі сталося інакше. Еміґраційний уряд оголошує, що в першій половині цього року виїхало з Польщі 127 тисяч 563 еміґрантів. З того до самої Німеччини виїхало на роботи 77.934 осіб, до Канади 17.662, до Франції 13.799, до Арґентини 7.894, до Бразилії 2 тисячі 491 і т. д.

На перший погляд безробіття ніби зменшилося, але тільки тому, що багато людий виїхало за границю до чужих країв. А в Польщі роботи як не було, так і нема.

Хліборобські страйки.

Боротьба з визиском дідичів.

В селі Дебах пов. Рава Руська треває вже півтора місяця рільничий страйк. Місцеві селяни перестали робити на фільварку дідича Лемпковського, домагаються більшої платні, бо те, що він їм давав, є страшним визиском. До страйку прилучилося також населення сусідних сіл.

Тоді дідич спровадив польських робітників аж спід Переворська, однак вони, побачивши на місци, що слушність по стороні страйкарів, заявили спершу, що також не підуть до роботи. Аж поліція намовила їх виїхати з плугами в поле. Обурені страйкуючі селяни вилягли також в поле і стали намовляти страйколомів, щоби їм не шкодили. Однак страйколоми під сторожею поліції кинулися на них з їстиками і розпочалась бійка, в якій було по обох сторонах 11 тяжко ранених. З початку поліція не арештувала нікого. Аж як прийшла поліція із сусідних постерунків, почались арештування.

Страйковий комітет видав відозву, в якій пояснює домагання страйкарів і кличе видержати в боротьбі проти визиску.

Страйк починає поширюватися. Застрайкували робітники у фабриці ярінових консерв. В Батятичах пов. Камінка стр. косарі виграли страйк. Поденні зарібники ще страйкують. До страйку прилучилися двірські форналі.

Кооперативне свято в Ходорові.

Заходом бобрецького Повітового Союза Кооператив побудовано в Ходорові біля залізничого двірця бетоново-мурований маґазин, що стане роздільнею для всіх околичних кооператив. Дня 30. вересня ц. р. відбулося посвячення цього кооперативного дому і при тій нагоді влаштовано кооперативне свято, на яке зійшлись непроглядні тисячі народу з усіх сторін повіту. Рано відправлено в місцевій церкві Службу Божу, а потім рушив похід, який відкривали кінні відділи з Ліщини, Молодиньча, Грисятич, Чорного Острова та інших сіл. В поході йшли відпоручники кооперативних установ і гостей, дальше машерували доооколичні Соколи, Луги, читальні і кооперативи, разом коло 4.500 людий. Всіх учасників свята було понад 6.000. Були люди з Бібрки, Ходорова, Стрілиск нових, Ліщини, Ляшок долішних і горішних, Жидачева, Сугрова, Вербиці, Кнісела, Чорного Острова, Загірєчка і т. д.

В полудне зачалося посвячення кооперативного дому, якого доконав о. мітрат Базюк зі Львова при асисті численних священиків. Після посвячення відбулась святочна академія, яку відкрили о. М. Бобовник з Глібович великих і привитав сенатор д-р Троян. Дальше численні представники ріжних установ зі Львова і з краю виголосили привіти. Всі промовці і визначніші гості вписались до пропамятної книги.

Після обідної перерви розпочався народний фестин, на якім відділи Соколів і Луговиків, мужеських і жіночих, пописувались ріжними вправами. Свято закінчилось пізним вечером серед загального одушевлення учасників. Ходорівщина може бути горда на це свято, а інші повіти повинні брати собі приклад з орґанізаційної праці діячів ходорівської землі.

Сокільські свята.

СВЯТО В СТРИЮ І БОЛЕХОВІ.

Дня 23. вересня ц. р. відбулося в *Стрию* велике сокільське свято. В парку Йордана уставилось 21 сокільських гнізд і два Луги, разом в числі около 1.200 осіб, до богослуження, яке відправив о. Височанський. До панахиди за полягли́х народніх борців стануло 13 священиків. Гарну проповідь виголосив о. Цурковський. Пополудневу частину свята відкрив посол Остап Луцький промовою, в якій вказав на значіння сокільської ідеї. Опісля при звуках сокільського маршу відбувся похід. Влада заборонила учасникам виступити в одностроях, одначе це не прибило їх на душі ані не зменшило святочности. До вправ стануло 420 хлопців і дівчат, всі в народ. строях! Всі вправи випали зразково і були нагороджені бурею оплесків. Не менш гарні були вежі, які будувало 172 сільських соколів. Опісля виголошено привіти від Сокола-Батька, сокільських гнізд Підгаєччини, Станиславівщини, Скільщини, Ходорівщини і т. д. Понеслось грімке „Гаразд“ і сокільські відділи рушили вулицями під Народній Дім, звідки одні розходились до дому, а інші на сокільську гутірку.

В *Болехові*, відбулося сокільське свято дня 30. вересня ц. р. і мало святочний вигляд. Полеву Службу Божу правило пятьох, а панахиду сімох священиків. Прегарну проповідь на тему сокільської ідеї виголосив о. декан Сухий. Сокільство і громадянство, що зблизька і здалека прибуло на зазив болехівського „Сокола“, виповнило церковний майдан і сусідні площі. Пополудни мав відбутися фестин з вправами, однак старосто їх заборонило. Крім того омундурована і тайна поліція здирала з людий відзнаки. Та на тім не конець. В половині фестину банда польського шумовиння напала на спокійних Соколів і учасників забави, а поліція не вважала потрібним станути в обороні порядку і безпечности. Але це тільки скріпило сокільське завзяття та свідомість, що тільки шляхом орґанізації національної сили здобудемо кращу долю.

Що чувати у світі!

Апетит на українські землі. З приводу побуту марш. Пілсудського в Румунії подала одна німецька ґазета цікаві вісти. Пілсудський їздив до Румунії укладати з Францією політичний плян, що має запевнити Франції і Польщі панування над українськими землями. Ціла Україна має бути відорвана від большевиків і землі по правому боці Дніпра з Києвом і Одесою загорне Польща, а на лівім боці буде самостійна українська держава під патронатом (опікою) Франції, котра запанує фінансово над цілим Сходом і відібє свої гроші, позичені ще царській Росії. Занявши правобережну Україну, Пілсудський проголосить себе польським королем... Зате Франція і Польща погодяться з Німеччиною, що дістане назад Поморє і Данціґ, бо Польщі вистарчить порт в Одесі а як добре піде то й литовські порти після заняття Литви. Хоч як всі ті вісти фантастичні й неправдоподібні, то все остільки цікаві, що українські землі є вічно предметом комбінацій европейської політики.

Австрія переживала в останнім тижні велику трівогу. Приватна військова орґанізація „Гаймвер“ (оборона вітчини), зложена з тирольських і стирійських селян, забажала піти слідами італійських фашистів, що здобули Рим і завели в цілій Італії свої порядки. „Гаймвер“, в якій верховодять християнські суспільники, рішила здобути Відень і звалити владу, що находиться в руках соціялістів. В тій цїли заповіли на день 7. жовтня великий зїзд до міста Вінер-Найштадт, звідки мали помаширувати на Відень.

Для своєї оборони соціялістична орґанізація „Шуцбунд“ скликала до того самого міста і на той самий день також свій зїзд і було загальне перековання, що прийде до ґрізних подій, які потрясуть цілою австрійською републикою. Тимчасом австрійська влада вислала до Вінер-Найштадт багато поліції та війська й оба зїзди відбулися зовсім спокійно; хоч по обох сторонах прибуло кількадесять тисяч людий. Арештовано тільки 200 комуністів, що хотіли при тій нагоді спечи свою печеню.

Воєнні хмари на Балкані. Бувший сербський міністер Еміліянович написав в одній сербській ґазеті, що на Балкані мусить прийти до війни. Вказує на це тайна умова між Італією та Альбанією. В цій умові Італія зобовязалася визнати альбанського короля Зоґу, але Альбанія згодилась на протекторат (опіку) Італії та помагати їй в часі війни на Балкані. На думку Еміліяновича італійські фашисти хотять відбудувати давну староримську державу, до якої мавби належати цілий балканський півостров. Альбансько-італійською умовою чуються загрожені всі балканські держави, найбільше Югославія, що вже віддавна ворогує з Альбанією, а це скорше чи пізнійше мусить довести до війни з Італією.

НОВИНКИ.

— **Гідне наслідування.** Повітовий Союз Кооператив в Калуші прислав до Головної Управи „Рідної Школи“ у Львові 400 зол. з чистого виску за діловий рік 1927/28. Це дуже гарний обяв розуміння ваги рідного шкільництва кооперативною установою. Бож не чужа, а тільки дійсно рідна школа зможе так виховати молоде покоління, що не тільки на устах матиме клич: „свій до свого“, але й ділами переводитиме той клич в життя, а в першу чергу уґрунтує ідею кооперації, як могутньої подвижниці національної і економічної сили. Тому надіємося, що за гарним почином калуського Повітового Союза Кооператив підуть і дальші Повітові Союзи, Кооперативи першого степення, молочарні та инші економічні та торговельні орґанізації і підприємства.

— **Заборона сокільських і лугових одностроїв.** Станиславівське воєвідство заборонило Соколам і Лугам уживати однострою і зажадало у звязку з дозволом на ношення одностроїв полагодження ріжних формальностей. В справі їх полагодження всі Луги повинні звертатися до редакції „Вістей з Лугу“, Львів, вул. Коперника ч. 5. Інші воєвідства доси не заборонили носити таких одностроїв.

— **Забезпека для самоходів.** Множаться випадки, що сільські хлопці зі сваволі роблять ріжні збитки самоходам на гостинци і часто приходить з тої причини до великого нещастя. Буває це особливо в західних повітах Польщі. Міністер внутрішних справ приказав воєводам і старостам потягати цих збиточників до строгої відповідальности. За малолітних будуть відповідати родичі, а як не удасться викрити винуватців, буде відповідати ціла громада.

— **Школи для ковалів.** Міністерство рільництва видало нові приписи в справі куття коний. Ці приписи встановляють спосіб іспитування ковалів. В цілій Польщі будуть утворені школи для ковалів і іспитові комісії. Кожний коваль, заки дістане право виконувати свою працю, мусить відбути 3-місячний курс фахової науки.

— **Фальшиві гроші.** У Львові показалися в обігу фальшиві 100-золотові банкноти. Поліція викрила шайку фальшівників і кількох з них арештувала, але гроші розійшлися по краю. Тому уважайте на 100-золотівки, бо можна грубо стратити!

— **Зїли податкових екзекуторів.** Сталося це не у нас, але на острові Новій Ґвінеї, голяндській кольонії коло Австралії, де дике племя папуасів вимордувало 6 голяндців. що прийшли стягати з них пода-

завзяте змагання руками. Андрій, хоча багато молодший, та проте доволі дужий, намагався кинути ниць противника, що харчав і плював кровію та слиною.

Голосний стріл револьвера не лишився без наслідків. Він приманив на місце борні старого побережника Кроґульського, який повнив службу в недалекому панському лісі.

Скрівавлені та важко дихаючі змагуни качалися здавалось у смертельному зусиллі долів. Вони тісно сплелись і заїло придержувалися один одного. Було чути їхні уривані та придушені проклони.

Кроґульський бачив свого пана в небезпеці, та не знав як йому помагати. Несвідомо зняв він із плеча рушницю і непорадно держав її в руках.

Ненадійно відірвався Андрій від противника й скочив на рівні ноги. Очима, набіглими кровю від люти й напруження, окинув пана Франка, що з важким трудом зводився саме на ноги, та побережника, що все ще не приходив до себе й стояв у смішній, незарадній позі. Оподалік на сонці ясніла збруя.

Андрій довго не роздумував. Один скорий рух і ґрізне дуло збруї було звернене просто в бліде й викривлене передсмертним жахом лице противника.

Грянув стріл!

За ним гукнув другий, грубший. Це отямився побережник Кроґульський.

Оба противники повалилися долів. Злочинець і месник...

— — — — — — — — — —

На сільській дзвінниці дзвонили дзвони... Звіщали смерть Мигалевого сина.

— — — — — — — — — —

Старий Мигаль сидів біля смертної постелі Андрія. Довкруги нього плакали люди й ридала мати та дочки. Йогож очі були сухі а лице бліде та суворе.

Він думав і розгадував...

В його памяти виринали згадки. Нагадувалися йому читальняні вечорі, коли Андрій розказував людям про Україну та її сорокміліонний нарід. Нагадувалися слова, що їх повтаряв Андрій: „Не забуваймо ніколи, що ми маємо свою власну національну честь, честь 40-міліонного народу! Не позваляймо ворогам кривдити її!“ Пригадалося Настине нещастя, перша вістка про смерть Андрія... Пригадалося поліційне слідство й слова Кроґульського: „забілем ґо як пса“...

І нараз стала йому ясною ціла Андрієва поведінка. Він зрозумів, що у всіх ділах Андрія, в цілій його бурливій вдачі промовляло ніщо інше, лише „честь сорокміліонного народа“.

Старий Мигаль думав і розгадував...

Розгадував долю і недолю „синів із міста“.

— — — — — — — — — —

На похороні Андрія казали люде, що старий Мигаль посивів до решти як голуб.

Павло Марійчин.

ток. Папуаси напали на них несподівано і повязали. Опісля нарадилися і зарізали податкових екзекуторів. Тіла убитих покраяли на кусники, поділили між себе і спікши на огни, зіли.

— **Неділя замісць пятниці.** Турецький уряд відомий з того, що впроваджує в Туреччині ріжні европейські порядки. Недавно рішив приняти латинську азбуку замісць дотеперішньої турецької, а тепер постановив святкувати неділю замісць пятниці.

— **Грабіжницька шутка.** Люди, що вертали з ярмарку з Фрамполя, пов. Замостє, побачили два повні мішки, що висіли на дереві. Коли їх зняли і розвязали, знайшли в однім мішку Аврама Квітермана, гандляря з Білгорая, а в другім його сина Йоська. Перестрашені жиди оповіли, що їх ограбили якісь бандити і повісили в мішках на дереві.

ДОПИСИ.

РОМАНІВКА, ПОВ. ТЕРНОПІЛЬ. (Радикальна кириня). Ще в червні 1927 р. відбулися в нашому селі громадські вибори, однак в наслідок протесту вибори уневажнено. По якімсь часі відбулися нові вибори і треба було лише зійтися та вибрати громадську зверхність і в цей спосіб позбутися комісарщини. І сходилася громадська рада пять разів та все безуспішно. А яка причина? Є в громадській раді 14 радних українців, а 9 поляків (один поляк помер). З українських радних 10 належить до УНДО, 3 до радикальної партії, а один — куди вітер віє. Громада булаби вже й забула про вибори і булаби мала свойого начальника громади українця, та від чого наші радикали? При виборі громадської зверхности вони або здержувалися від голосування, або опускали салю засідань. А кандидатом на начальника громади був українець, один з найсвідоміщих громадян п. Іван Кузьма. Однак провідник наших радикалів Іван Фесолович голосить публично, що волить бути війтом поляк, як ундист. Ось до чого дійшло в нашій громаді, ось як низько скочуються люде, засліплені партійною дурійкою. Громада стоїть тепер перед цим, що громадську раду розвяжуть, а українською громадою буде дальше правити „жондови комісаж“ на втіху п. Фесоловича та його товаришів.

ЛІТИНЯ, ПОВ. ДРОГОБИЧ. (Москвофільський шкідник). В нашім селі знайшов собі захист москвофільський аґітатор Киндій. Потрафив так підійти людий, що громада помогла йому побудувати паровий млин і розжитися. Тепер він показав, хто він, і розпочав москвофільську аґітацію. баламутячи нарід і ширячи православіє. Свою роботу поширив на громади Ролів, Вороблевичі, Грушову, Тинів, Опарі, Ріпчиці, Летню і ін. При соймових виборах робив всюди кириню й аґітував за 20-ою. Українській повітовій орґанізації, головно з партії Обєднання, пора звернути пильнійшу увагу на цього шкідника та припинити його руїнницьку роботу.

ЧИЖИКІВ, ПОВ. ЛЬВІВ. (Смішні люди). Ідейна молодіж з Чижикова, не маючи можности відсвяткувати памяти Ів. Франка у своїй власній читальні тому, що польська влада заборонила всякі вистави і концерти в Чижикові, постановила зробити це в читальні сусідного села Підберезець. І мимо болота та дощу прибув хор з Чижикова дня 21. вересня ц. р. до Підберезець, пробиваючись через три ріки. Концерт витав величаво і задоволив присутних гостий так, що мусів на загальне домагання повторяти пісні, хоч завдяки патріотичним підберіщанам, які знали про концерт, було досить мало місцевих селян. По концерті, коли хор з причини дощу не міг зараз відійти до дому, лишився в читальні і співав народні пісні. Тоді місцевий війт Іван Конюх, розюшений як індик, впав до середини і зачав лаяти співаків, мовлячи між іншим: „Якби я був знав, що буде концерт, бувби не позволив чижиківцям співати“. З діриґентом хору, студентом Гнатишином поступив по простацьки. Взагалі підберещани люди дуже зарозумілі і чванливі, мабуть на свої коні з комутами і керати, хоч та гордість смішна, бо чижиківці культурно стоять від них вище. В Чижикові люди понехують керати а купують мотори, ведуть взірцеві господарства, пересаджують збіже, вживають штучні навози, плекають расовий дріб і взагалі підберіщуки моглиби від них багато навчитися

Сусід.

СЯНІЧЧИНА. *(Народні шкідники).* В Сяніччині ведеться від довшого часу шкідлива киринна робота-нагінка на наших народні діячів. І не вороги це роблять, а таки свої люди, що під покришкою народніх інтересів шукають власної наживи і робляться великими. І так засновано кредитове тов „Сян“, але не на те, щоби нашого лемка вирвати з рук жидівських лихварів, але щоби фамілійні гроші розжичити на грубий процент і розбити українське кредитове товариство „Лемківський Союз“, що вже від давна веде також культурно-асвітну роботу на Лемківщині. Киринники нападають по часописах в некультурний спосіб на наших одиноких орґанізаторів, д-ра Блавацького та В. Подубинського, хоч самі не дають народови нічого. Пора зробити конець тій кирині, а народнім шкідникам зрозуміти, що допускаються національного злочину, деморалізуючи народні маси та вносячи розлад, особливо тоді, коли народніх робітників у нас так мало! Досить маємо чужих ворогів і тому проч з домовими!

Сяніцький.

ВОСКРЕСІНЦІ ПОВІТ КОЛОМИЯ. **(В інтересі правди).** В 39-м числі „Свободи“ представив хтось в неправдивім світлі діяльність наших громадян Василя і Олексу Романенчука та Мих. Шепетюка, закидуючи їм, що через них староство розвязало читальню „Просвіти“ і Луг та що кооператива через них хилиться до упадку. Все те несовісний наклеп, бо читальню і Луг влада закрила через хрунів, бувших читачів „Селянського прапора“, а також кооператива недомагає через те, що хрунівська спілка її не підтримує. Зате правдою є, що згадані громадяни постаралися о відновлення Луга і працюють в нім, оскільки на те позваляє час. — **Чуйний.**

ПОЗІР ПІДГАЄЧЧИНА!

Мимо великої національної свідомости підгаєцького повіту, життя Підгаєччини не може успішно розвиватися. Причиною цього брак власної домівки в центрі повіту, в самім місті Підгайцях. Українське громадянство Підгаєччини не може зійтися на спільні наради, ані не може уладити національних свят, ні всего того, що робиться по інших повітах. Тому громадянство Підгаєччини постановило побудувати дім, що був би осередком національно-культурного життя повіту. Комітет будови зібрав до тепер досить значну суму. Закуплено площу, вартости 3.000 дол., 40 сягів каміння, вартости 400 дол. та інших матеріялів на квоту 250 дол. До нині сплянтовано площу, викопано пивниці і партер та закуплено 250.000 штук цегли, 1 ваґон дощок, 1 ваґон вапна, 1 ваґон траверз і других необхідних матеріялів, виплачувано робітникам. Вся жертвована готівка розходована, а кромі сего Комітет будови затягнув позичку на квоту около 18.000 зол.

„Народний Дім“ призначений на обслуги цілого повіту і тому звертаємося до Вас, громадяни: поможіть своєю жертвою до будови „Народнього Дому“! Ратуйте добру славу і честь самих себе і своєї дорогої Підгаєччини!

За дозволом староства в Підгайцях *від 15. жовтня ц. р. зачнеться в цілому повіті збіжова збірка* на „Народний Дім“ в Підгайцях. Комітет, зложений з продставників місцевих інституцій взявся до підготовки населення і вияснення йому ціли тої збірки. До самого переведення збірки приїде на місце делеґат Повітового Ком. будови „Народнього Дому“, котрий враз з місцевим Комітетом обійде всі Ваші хати і збірку обчислену перевезеться на склад до Повітового Союза Кооператив у Підгайцях. На кождого громадянина накладається обовязок зложити від 1—2 кґ. жита від кождого морґа. Місцеві інституції жертвують по своїй спроможности.

Наше духовенство і свідомих одиниць просимо збірку спопуляризувати і зробити належну підготовку.

Вкінці проситься всіх громадян прибути на посвячення угольного каміня, що відбудеться в четвер, 11. жовтня ц. р. о год. 1. вполудне. Присутний буде о. посол Куницький. Всі, кому дорогим є змагання нашого Народу до кращого завтра, повинні явитися на це посвячення, а представники інституцій обовязково.

Комітет будови.

Нові книжки і видання

Кооперативна Республика, економічно - суспільний місячник, ч. 9. Львів, вул. Словацького 14.

Господарсько - кооперативний Часопис, орґан Ревізійного Союза українських кооператив, ч. 39. Львів, вул. Словацького 14.

Проти хвиль, місячник, ч. 6. Львів, вул. Коперника ч. 28.

Вісти з Лугу, письмо присвячене луговим і січови справам, ч. 9. Львів, вул. Коперника 5.

Сільський Світ, господарський двотижневик ч. 15. Виходить в Луцьку, вул. Базилянська ч. 4.

Петро Франко: Захар Беркут, історична драма на 4 дії. Перерібка з повісти „Захар Беркут“ Івана Франка. Тернопіль 1928. Видавництво „Подільська Театральна Бібліотека“. Сторін 48.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ, ілюстрований журнал, ч. 1. Видання Тов. „Просвіта“ у Львові (Ринок ч. 10), З тим числом розпочався другий річник цього видання, що вже в першім році свого істнування далося пізнати з найкращої сторони, а саме, добірним та інтересним научним змістом. Перший річник „Життя і Знання“, що творить обємисту книгу (384 сторінок), повинен безумовно находитися в бібліотеці кождої читальні. Читач найде в нім багате жерело всякого знання, потрібного в щоденному життю. Передплата на рік виносить 18 зол., на 6 місяців 9 зол., на 3 місяці 5 зол.

ЖІНОЧА ДОЛЯ. двотижневик для укр. жіноцтва, ч. 19. Коломия, вул. Нова ч. 1.

Читальня „Просвіти“ у Війську пов. Добромиль (стація Нижанковичі) відсвяткує в неділю, 21. жовтня ц. р. 30-літний ювилей свого істнування. По Службі Божій посвячення памятного хреста, о год. 1-ій концерт, год. 3. фестин, год. 6. веч. аматорська вистава. О численну участь українського громадянства з Добромильщини і сусідних повітів просить — **Комітет.**

Ціни у Львові.

Збіже. Пшениця 44—45, ячмінь бров. 36, ячмінь до мел. 28—29, горох 42—44, гречка 31—32, просо 39—40, мак 125 до 135, сіно 18—20, солома в околотах 15—18.

Набіл. Маслосоюз платить кооперативам за 1 кґ. масла 6.10— 5.30, продає гуртом за 6.50, подрібно: масло десерове 6.80—7.—, кухонне 6.40, сир звичайний 1.20, товстий 1.60, молоко 45, бриндзя 6.—, яйця 19.

Гроші. Доляр амер. 8.87—8.88, канад. 8.81—8.82, чеська корона 0.26, австр. шілінґ 1.25, німецька марка 2.14, франц. франк 0.34, лей 0.05, червонець 26—27.

Худоба. За 1 кґ. живої ваги: воли 1.50—1.65, корови 1.60—1.65, ялівки 1.50 до 1.60, телята 1.70—2.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів. Ринок ч. 10.